

létszámú gimnáziumok osztályzatgyűjtő, konferenciális használatára. Az erősek számára újabb fündöklési alkalmak, az izzadó üstökű gyenge zömnek pedig keserves ugrató és buktató próba. Nemdolgozatos tárgyaknál unalmas és lassú, emlékezetből való tan-könyvmásolás, s a dolgozatosaknál pedig összefoglaló jellegű tételek rendes írásbeli dolgozattól miben sem eltérő kidolgozása. Nagy iskolák igazgatói ellenőrzését hatályosabbá lehet esetleg velük tenni.

A dolgozatok jellemnevelő hatásait tehát a következőkben foglalhatjuk össze. Elfogódottság leküzdése, feladatvállaló bátorság, kifejlődő felelősségérzet, az írott szó tisztelete, műértő készség kifejlődése, külső és belső műgond, állandó agygyimnasztika, határozott irányú akarati fegyelmezettség, helyes időbeosztás, ökonomikus érzék fejlesztése, az idegen szellemi tulajdon megbecsülése, érzelmi túlcsapongás és játékos szabadosság megfékezése, ülfoglalkozás megszokása, a szellemi munka aszkétikus jellegének korai tudomásulvétele; az önmegvalósító külső és belső szépségen való önzetlen öröm. *Le style c'est l'homme, mondit* a nagy Buffon. De stílusa csak a toll hozzáértő kezelőjének lehet. A stílustanítás főcélja ugyanolyan természetes világossággal megtanítani valakit írni, mint ahogy beszél. Lelki tartalmainkat akadálytalan könnyedséggel, maradéktalanul kifejezni próbálni. Ebben csúcsonylik a fogalmazástanítás főcélja s végeredményében jellemnevelő jelentősége.

Balogh István.

Új találkozás a klasszikus világgal.

A történelem folyamán az európai kultúrvilág több ízben került mélyreható kapcsolatba a klasszikus világ szellemével, ami kultúránkon eltörölhetetlen nyomokat hagyott. Első ízben akkor történt ez nagy mértékben, amikor az akkori tudományokban, a kolostorokban és iskolákban Aristoteles minden tudásnak, amő a valláson kívül állott, kánona lett, amikor az újra felfedezett antik idők klasszikus latinságának, szépségét meglátták és értékelték. Olyan felfedezés volt ez az akkori tudós világ számára, melynek jelentőségét mi meg sem érthetjük.

Majd a renaissance következett, amikor az ókor szelleme átjárta és beragyogta a tudósok szobáit, amikor egész nemzetek kezdtek azzal átitatódni, amikor az európai kultúrmemzetek egyikének és másikának is kulturális jelentősége attól függött, hogy milyen mértékben került kapcsolatba azzal a világgal. És — ha a börtönökben páratlan modern háborúnak pusztító fegyverei még megkímélték — ma is előttünk állnak annak a kornak művészi alkotásai, mint a klasszikus világ termékenyítő erejének tanúi.

Harmadízben a XVIII. század vége felé történt, amikor a német klasszicizmus a görögséghez fordult, a francia forradalom pedig a régi római világ tóga-öltözetében tetszelgett.

A klasszikus szellemmel és világgal való találkozás most történik napjainkban immár negyedszer nagyobb mértékben, amikor az újra éledő antik — főképp görög — szellem a mai idők kulturális életformájába ismét behatol, és mi ilyenképen egy új klasszikus kör polgárainak és részeseinek érezzük magunkat.

Nincs még nagyon messze az az idő, amikor a klasszikus világ és kultúra értékeit, szellemi kincseit és azoknak művelő erejét, fontosságát még szinte semmibe vették és nélkülözhetőnek tartották s ezzel szemben azt hirdették, hogy fontosabb és okosabb lenne az úgynevezett »reális« tudományokat tenni inkább az élet alapjaivá, mint azokat a klasszikus művelődési javakat, amelyeken pedig az egész európai kultúra felépült és nyugszik.

Ezzel a felfogással ellentétben az új idők nagy nemzeti mozgalmi kulturális alkotásaikban rögtön, minden tapogatózás nélkül a klasszikus világhoz fordultak. Európa legnagyobb méretű építészeti alkotásai, melyek az utolsó évtizedben Troost és Speer tanárok munkája nyomán emelkedtek, épúgy az ókori klasszikus szellemet idézik, mint akár a Német Művészet Házából kikerülő alkotások. Az európai színpadokon egymást követik olyan darabok, melyek antik tárgyat szólaltatnak meg, és a nagy görög klasszikusok alkotásai ma ismét a színházak játérendjéhez tartoznak. Az újabb európai líra — első sorban a német — nemcsak felújítja a régi klasszikus versformákat, hanem ókori tárgyakat is szóhoz juttat. És miközben majdnem az egész Európa fegyverben áll és háborút visel, amely háború a jövő Európa sorsát illetőleg épen olyan sorsdöntő jelentőségű, mint annak idején a perzsa háborúk voltak, nem egy költő újra a hexametert választotta azoknak az elbeszéléseknek kifejező formává, melyek tárgyakat épen ezekből a küzdelmekből merítik.

Ha tehát az újabb európai nemzeti mozgalmak, amelyek Európát sokkal nagyobb mértékben változtatták meg, mint annak idején a francia forradalom, az antik világhoz, annak is Perikleskori legtisztább »klasszikus« kiteljesedési formájához fordultak, az nem csupán egyszerű külsőleges magatartás, a klasszikus szellemnek és formáknak utánzása és kifejezésre juttatása épen nem klasszikus korban, hanem annál sokkal fontosabb valami, nevezetesen annak az elismerése, hogy a régi klasszikus világ és a mai Európa magatartásában, szellemi és művészi megnyilatkozásaiban sok közös vonás van, hogy mi olyan magatartásban élünk és alkotunk, amely a klasszikus világgal rokon.

Ezekből a kapcsolatokból pedig kényszerítő erővel folyik a következtetés, hogy a mi világunk valamiképen rokonságban van azzal a klasszikus világgal, mert újra átélni, felújítani, továbbhagyományozni csak azt lehet, ami visszhangra talál bennük, ami megérinti szívünket, amit az ember mint potencialitást valamiképen magában hord, hogy egy alkalmas pillanatban és megfelelő indíték hatására kifejezésre jusson. A klasszikus világgal és annak szellemével való találkozás tulajdonképen saját magunkkal való találkozás, mert a klasszikus és a mai európai kultúra a legmélyebb alapjaiban rokon és egyazon gyökérről fakadt. A klasszikus mű-

veltség az európai kultúréletnek egy régibb első nagy kivirágzása, és így az az új Európa, amely a keleti harcmező véres csatáiban születik, ráismer most arra a klasszikus formára, melyben egyszer, évezredekkel korábban szellemi élete kifejezésre jutott. E virágzó szellemnek és ragyogó formának most csak felújulnak az elemei, melyek mindaddig nem pusztulhatnak el, míg csak az európai kultúrából él valami, hiszen európai volt az a szellem, amely megtermette. Azok előtt villant ez meg legvilágosabban, azok számára lett legjobban érezhetővé, akik ebben a sorsdöntő küzdelemben eljutottak messze keletre, a Don mocsarai, a Krim félsziget, a Kaukázus tájaira, amik az európai hellén kultúra határait jelentik, és megálltak a végeláthatatlan szarmát puszták kulturálatlansága és idegensége előtt.

Egyetlen más kultúra — pedig voltak és vannak más kultúrák is, pl. a sok évezredes kínai — még csak megközelítőleg sem gyakorolt hasonló hatást az európai életre, mint a klasszikus, és nem is gyakorolhatott volna. Idegen világból, idegen szellemből fakadt, rokon érzésre nem találhatott. Elismerjük, mint tényt, valóságot, talán meg is csodáljuk eredményeit, alkotásait, de nem találunk benne jóformán egyetlen olyan pontot, amely a mi világunkat megérintve mozgásba tudná hozni. Ez a két szembenálló világ szemlélheti egymást, de olyan érintkezési pontokat, amelyek a másikat megrezdülésre indíthatnák, nem tudnak felmutatni.

A klasszikus világ azonban nem más, mint az európai kultúréletnek egy már leélt része, amely kedvező viszonyok és körülmények között már régen nagyfokú megéréshez és tökéletes kiforráshoz jutott el. Az európai szellemnek egy korai virágzása és ragyogása, amelynek látása most újra megmozgatja Európát és felmerülésében ismét hozzá való visszatérésre és nála való gazdagságra, megtermékenyedésre kényszeríti.

Helmut Stellerrecht a klasszikus világ és a mai európai életviszonyát »Neue Erziehung« című könyvében az emberi életből vett párhuzammal próbálja megvilágítani. Sokan — különösen költők és írók, általában művészek — tapasztalták azt, hogy életükben volt egy olyan szerencsés időpont, amikor az élet követelményeinek minden szempontból nagyszerűen meg tudtak felelni, amikor alkotóerejük mintegy a csúcsponton, teljes ragyogásában állt és pompás eredményekben, gyönyörű alkotásokban virágzott ki. Az életviszonyok, más célok és törekvések azután szétszakították ezt a teljes étellel teli szerencsés légkört, de az élet hátralévő részében a tekintetük mindig visszatér ehhez a nagytermékenységgű, fényes pillanathoz mint jótékony forráshoz.

Hasonlóképen vált a klasszikus világ az európai élet számára az a jótékony forrású pillanattá, amelyben az európai szellem csak nagyon ritkán megjelenő fényben, tökéletességben és harmóniában ragyogott, mely mellett most egyszerűen elmenni nem lehet, mert annak az életnek a teljessége, amelynek a művészet csak a kifejezője, magával ragad bennünket. Mennyire helytelen volt az a nem régen hangoztatott elv: az embereket csak az életre való előkészítés, a célszerű, a hasznos útján lehet nevelni. Ha az

élet kizárólagos célja az volna, ami célszerű, akkor talán helyes volna ez az elv. Akkor a cél valóban a gyakorlati ember volna. Olyan ember, aminőt idővel a túlfejlett technika is elő tud majd majd állítani, amely ténykedéseit olyan hiánytalan pontossággal tudja majd betölteni, hogy az emberi képesség határain messzire túlmegy. Elő is állt már ez a fajta ember minden olyan gépben, amely az embert a munka alól feloldja és helyette célszerű munkát végez. Ahol ez nagymértékben bekövetkezik, ott ennek óriási anyagi fejlődés, gazdasági haladás, hihetetlen méretű katonai erő, az iparban és gépesítésben való fellendülés lehet a kísérője. Az ilyen fejlődés azonban, ahol a célszerűség, a gépesítés elnyeli az embert, elpusztítja az örök emberi értékeket, mert azok számára ott nem marad hely.

A klasszikus világ, amely ma újra visszhangra talál az új Európában, egy önmagában lezárt teljes világ. Világnézet pedig csak egy világ szemlélése nyomán keletkezik. Egyes realitások szemlélése folytán nem alakul világnézet, csak egy lezárt világhoz való odafordulásból. Mert ez megragadja, megmozgatja az emberi szellemet és formálja azt.

Bizonyos: a klasszikus világ nem azonos a mai világunkkal, de mai kultúrétünk megtermékenyedhetik amannál anélkül, hogy ezáltal hamissá válnék, s elmaradna önmagától. És ez a legfontosabb; annak a felismerése, hogy a klasszikus értékek ma ismét elsődrendű tényezői az európai művelődésnek. És soha nem érezhetett az európai kultúrvilág oly súlyos kötelességet ezzel az örökséggel szemben, mint most, amikor a sorstdöntés nehéz napjaiban ismét visszatér hozzá.

Terestyéni Ferenc.

Önállóságra való nevelés az idegen nyelvek tanításában.

Az önállóságra való nevelésnek talán az idegen nyelvek tanításában van a legfontosabb szerepe, mert a nyelvet csakugyan önállóan kell majd a tanulónak használnia, ha egyáltalán boldogulni akar vele. Ha nem ez a szempont áll a nyelvtanítás homlokterében, akkor sohasem tudjuk megváltoztatni a közfelfogást, mely szerint az iskolában élőnyelvet megtanulni nem lehet. A »megtanulás«-on természetesen nem értünk egyebet, mint idegen nyelven való önálló kifejezőképességet, tehát nem az idiomatikus, teljesen folyékony és hibátlan beszéd elsajátítását.

Ha a nyelvtanítás műveletét beható vizsgálat tárgyává tesszük, észre fogjuk venni, hogy annak két oldala van: lélektani és gyakorlati, helyesebben technikai oldala. Ennek megfelelően a tanításnak állandóan két irányban kell hatnia, lélektani és gyakorlati irányban. A nyelvtanításnál előforduló-hiányok mind oda vezethetők vissza, hogy hol az egyik, hol a másik szempontot hanyagolták el, vagy helyezték túlságosan előtérbe. Kizárólag lélektani szempontokra